

E.C.M. Jurgens: De Europese Unie heeft een onparlementair stelsel: terug naar de nationale parlementen!

Amsterdam: Vereniging Democratisch Europa, 2005; 22 blz.

(www.democratisch-europa.nl; vde@felix.meritis.nl)

ISBN 90-77246-08-8

De *Vereniging Democratisch Europa* (VDE) maakt zich sterk voor de democratische kwaliteit van de Europese Unie, aldus Erik Jurgens in deze eerste VDE-lezing in november 2004. Tot nu toe ontbreekt echter een debat over het probleem hoe de Raad van Ministers, waarin elke lidstaat zitting heeft, gedwongen kan worden tot openbare en democratische verantwoording van zijn handel en wandel. Treden de Verenigde Staten naar buiten op als één soevereine staat, de Europese Unie 'is daarentegen nooit af kunnen raken van haar ontstaan als samenwerking van soevereine staten' (blz. 11). Weliswaar hebben de lidstaten bevoegdheden afgestaan aan de Europese Commissie, het Europese Hof van Justitie en het Europees Parlement, maar dat geldt niet voor de Raad van Ministers. Deze 'vertegenwoordigt de oude diplomatie, de samenwerking tussen de staten' en hoeft nauwelijks verantwoording af te leggen. Ook het (verworpen) Europese Grondwettelijk Verdrag loste het probleem niet op van een Raad van Ministers die als zodanig aan niemand, ook niet aan het Europees Parlement, verantwoording schuldig is. Voor oplossing van dit probleem pleit Jurgens voor (her)inschakeling van de nationale parlementen dank zij op Europees niveau samenwerkende politieke fracties van nationale parlementen, die via hun nationale parlementen verantwoording kunnen eisen van de leden van de Raad van Ministers. Jurgens werkt dit idee en de relatie tot het Europees Parlement nader uit. Een andere mogelijkheid is een afvaardiging van Nederlandse

leden van het Europees Parlement buitengewoon lid te maken van de Eerste Kamer, zonder stemrecht over nationale wetsvoorstellen, maar wel met alle andere bevoegdheden: 'De Senaat als Europese kamer, de Tweede Kamer als nationale kamer.' (blz. 20) (F.v.d.B.)

Karel van Wolferen & Jan Sampie-mon: Een Keerpunt in de Vaderlandse Geschiedenis.

Amsterdam: J.M. Meulenhof bv, 2005;

136 blz.; 7,50 euro

ISBN 90-290-7698-4

Het vrije Westen, na de Tweede Wereldoorlog verenigd op basis van gelijkgestemde idealen onder leiding van de ordenende en beschermende macht van de Verenigde Staten, bestaat niet meer. Dank zij verlichte geesten als Truman en Acheson was het een wereldorde 'die er aanzienlijk beter uitzag dan sceptici ons willen doen geloven' (blz. 118). Maar het is gestorven, aldus de auteurs, 'in de eerste regeringsperiode van de huidige Amerikaanse president' (blz. 5). Deze waarheid wordt nog steeds door de Nederlandse regering ontkend. Diegenen die zich een wereld zonder een Atlantisch bondgenootschap moeilijk kunnen voorstellen, beweren dat Europa zichzelf zonder de Amerikaanse partner isoleert, maar het is juist andersom: 'Europa bevordert op het mondiale vlak juist een eigen isolement als het weigert in te zien dat Amerika zijn benadering tot de wereld ingrijpend heeft veranderd en het feitelijke bondgenootschap unilateraal heeft opgeheven.' (blz. 14) In een aantal hoofdstukken met titels als: 'Liegen om oorlog te kunnen voeren'; 'De politieke uitbuiting van een ramp'; 'De wereld' (op basis van wankel neoconservatieve waarden en fantasieën) 'overgeleverd aan een tovenaarsleerling'; en 'De zuigkracht van het Amerikaanse drijfzand',

wordt een en ander geadstrueerd, wat uitmondt in de vraag: Wat kan en moet Europa doen? Hoe kan Europa zich uit het kielzog van de Verenigde Staten verwijderen onder gelijktijdige bevestiging 'dat het allesbehalve een strategische rivaal wenst te worden?' (blz. 120). Nauwere Europese samenwerking, bevestiging dat Europa wil blijven vasthouden aan de idealen van de Verenigde Naties en de beginselen van rechtsstaat en volkenrecht, alsmede aan politiek fatsoen; verwerping van het idee van een preventieve oorlog, dit alles is daarvoor nodig. Deze opvattingen dienen mede via een intensieve en inventieve Europese diplomatie te worden bekrachtigd. De voor de hand liggende partner bij de Europese inspanningen dienen de VN te zijn, al is het gevaar van uitholling van de VN door de rol die zij nu in Irak spelen 'levensgroot' (blz. 126, 127). De auteurs zijn van mening dat bij een leidende rol van Europa in de wereld, zoals hun voor ogen staat, een eigen Europees militair-industrieel complex onnodig is. 'Met wat de Amerikanen hebben opgebouwd kun je regimes wegbombarderen, maar veel meer begin je er niet mee.' (blz. 129) Aan de 'Atlantische verslaving' dient een einde te komen. Nederland staat op het keerpunt van zijn geschiedenis. 'Staat het klaar' – zo vragen de auteurs zich af – 'om deel te nemen in een Europese voorhoede die zich sterk maakt voor een zelfstandige Europese positie in de wereld en het begin van een eigen Europese politiek, of kiest het ervoor overgeleverd te blijven aan de luimen van een buitenlandse macht die stabiliteit heeft vervangen door grilligheid, politiek door fantasie en verzoening door geweld?' (blz. 135) (F.v.d.B.)

Dirk Jan Visser (photography) & Agnes Verweij (text): Brave New Kosovo, a world of transformation and imagination.

*Amsterdam: Artimo i.s.m. Pax Christi, 2005; 143 blz.; 24,95 euro
ISBN 90-8546-052-2*

De oorlog zal in Kosovo beginnen en eindigen. Deze opvatting voedde jarenlang het Joegoslavische cynisme en de angst voor wat komen ging in dit desintegreerende land. De Verenigde Naties dragen sinds juni 1999 de verantwoordelijkheid voor het dagelijks bestuur in Kosovo. Maar veel inwoners van dit gebied willen nu zo snel mogelijk een volledige overdracht van die verantwoordelijkheid aan Kosovaars zelfbestuur. Uitsstel van de statusonderhandelingen zou kunnen leiden tot nieuwe uitbarstingen van geweld. Dit terwijl Kosovo een doorslaggevende rol speelt bij handhaving van vrede, veiligheid en stabiliteit op de westelijke Balkan. De foto's van Dirk Jan Visser en de begeleidende teksten van Agnes Verweij schetsen een toekomstbeeld van een *Brave New Kosovo*. Beleidsmakers en jonge mensen van uiteenlopende achtergrond vertellen hun verhaal. Ook de exclusieve interviews met de premiers van Kosovo en Servië zijn van belang. (L.H.d.J.)

Jean-François Bayart: The Illusion of Cultural Identity (Translated from the French by Steven Rendall, Janet Rottman and Jonathan Derrick).

*Londen: Hurst & Company Ltd. (In association with the Centre d'Etudes et de Recherches Internationales, Parijs), 2005; xiii + 303 blz.; \$ 75,= (hardback)
ISBN 1-85065-660-6*

Deze publikatie is een recent geheel herziene en in het Engels vertaalde versie van het in 1996 verschenen boek *L'Illusion Identitaire*. In deze studie wordt de opvatting dat er

sprake is van welomschreven, rigide, culturele identiteiten die bepalend zouden zijn voor politiek-maatschappelijke gedrag, 'that a so-called "cultural identity" necessarily corresponds to a "political identity"', ernstig bekritiseerd. Dit geschiedt aan de hand van een schat aan literatuur (De Tocqueville, Weber, Marx, Durkheim, Elias, Foucault, Giddens, enz.) en van ontwikkelingen in heden en verleden. Aanhangers van bovengenoemde opvatting, aldus auteur, verwijzen daarbij o.m. naar De Tocqueville en Weber, maar die lieten zich veel genuanceerder uit dan men veelal beweert. Vooral Weber was zeker geen 'culturalist'. Hij verwierp het idee dat de 'geest van het kapitalisme' alleen maar het resultaat zou kunnen zijn van de invloeden van de Reformatie, hij verwijst naar institutionele transformaties in de late middeleeuwen die van invloed waren op het ontstaan van het kapitalisme. Bayart toont aan dat een zogenoemde 'culturele identiteit' talloze ambivalente en 'imaginaire' elementen bevat waaraan een 'manifeste', 'materiële' inhoud wordt gegeven (alsof er sprake zou zijn van een lineair verband) en waarbij men voorbijgaat zowel aan andere factoren die van belang zijn, als aan de heterogeniteit van de samenleving, waarin sprake is van zich constant wijzigende configuraties. Volgens Bayart kan een culturele beweging slechts in een specifieke historische context worden begrepen. In een slothoofdstuk zet hij uiteen wat zijn opvattingen betekenen voor het begrippen 'moderniteit' en 'universalisme'. Volgens Bayart is 'universalisme' slechts mogelijk op basis van erkenning van verschillen, van diversiteit. Vele Turken die de democratisering in hun land steunen, doen dat eerder vanwege hun islamitisch verleden dan dat ze J.S. Mill hebben gelezen en het is 'not at all obvious' dat deelname aan de macht van een

islamitische partij een ommekeer in de 'electorale oriëntatie' sinds 1950 zou betekenen. Bayart hoopt dat zijn kritiek op het 'culturalisme' de westerse samenlevingen losweekt uit valse dilemma's waarin zij verstrikt raakten: 'the choice is not between universalism by uniformation, notwithstanding the diversity of "culture"' en 'the relativism produced by exacerbating "cultural" uniqueness at the price of certain fundamental values. Universality is equivalent to the reinvention of difference, and there is no need to make the latter the precondition for the former.' (blz. 245) 'Today nothing threatens the "stability of the social order" more than the illusion of cultural identity. It needs, as never before, to be contested by a modern philosophical ethos that unravels the roles of the contingent and the universal, now that political parties in Europe and elsewhere have seized the initiative by what they call the "battle for identity"' (blz. 252) (F.v.d.B.)